

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 66) (איסור הסתה לאלימות או לטרור), התשס"ב-2002

1. החלפת כותרת
סימן או לפרק ח'
בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - החוק העיקרי), בפרק ח', בסימן א', במקום כותרת הסימן יבוא: "סימן א': הסתה לגזענות, לאלימות או לטרור".
2. אחרי סעיף 144דו לחוק העיקרי יבוא:
הוספת סעיפים
144דו ו-144ז
"הסתה לאלימות או לטרור
(א) המפרסם קריאה לעשיית מעשה אלימות או טרור, או דברי שבח, אהדה, או עידוד למעשה אלימות או טרור, תמיכה בו או הודות עמו (בסעיף זה - פרסום מסית), ועל פי תוכנו של הפרסום המסית והנסיבות שבהן פורסם, יש אפשרות סבירה, שיביא לעשיית מעשה אלימות או טרור, דינו - מאסר חמש שנים.
(ב) בסעיף זה, "מעשה אלימות או טרור" - עבירה הפוגעת בגופו של אדם, או המעמידה את גופו בסכנת פגיעה.
(ג) פרסום דין וחשבון נכון והוגן על פרסום האסור על פי הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), אינו עבירה לפי סעיף זה.

דברי הסבר

לגרום למותו של אדם או לחבלתו, או לאיומים במעשי אלימות כאלה;

....
ייאשם בעבירה, ובצאתו חייב בדין, יהא צפוי למאסר עד שלוש שנים או לקנס עד 1000 לירות או לשני העונשים גם יחד."

העבירה הנ"ל שימשה כלי מרכזי בידי התביעה הכללית להחיימה במסיתים למעשי אלימות, בעיקר מאז הירצחו של ראש ממשלת ישראל יצחק רבין ז"ל.

בדנ"פ 8613/96 ג'אברין נ' מדינת ישראל (דינים, עליון, כרך נ"ח, עמ' 747), נזקק בית המשפט העליון לפרשנות סעיף 4(א) הנ"ל, וקבע, ברוב דעות, כי תחום תחולתה של ההוראה האמורה מצומצם להסתה לביצוע מעשי אלימות בידי ארגון טרוריסטי, כמשמעותו בפקודת מניעת טרור, ואילו הסתה למעשי אלימות של יחידים, שאינם שליחיו של ארגון טרור, אינה אסורה על פי אותה הוראה.

בית המשפט היה ער לחשש כי פרשנות זו עלולה להותיר את התביעה הכללית נטולת כלים להתמודדות עם תופעת ההסתה לביצוע מעשי אלימות חמורים, בעלי אפיון טרוריסטי, כשאלה אינם קשורים לארגון טרוריסטי, ואולם סבר, כי אין מנוס מהפרשנות האמורה לסעיף 4(א) המצוטט לעיל. עם זאת, הביע בית המשפט את דעתו, לענין עמדת התביעה, ולפיה אין די באיסורים

החוק המוצע נועד לסייע בהתמודדות עם מעשים חמורים של הסתה לאלימות ולטרור שפשטו בחברה בישראל, על ידי קביעתם כעבירה פלילית, וזאת בלי לפגוע במידה העולה על הנדרש לשם השגת תכלית זו, בחופש הביטוי הנתון לכל אזרח כחירות יסוד במדינה דמוקרטית.

הצעות חוק בנושא זה פורסמו בהצעות חוק 2974, מיום י"ד בטבת התשס"א (9 בינואר 2001) ובהצעות חוק 3017, מיום י"א בתמוז התשס"א (2 ביולי 2001).

סעיף 1 כותרתו של סימן או לפרק ח' בחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין), היא "הסתה לגזענות". הוספת עבירה שענינה הסתה לאלימות או לטרור, לסימן האמור, כפי שיפורט להלן, מחייבת שינוי הכותרת האמורה באופן שייתן ביטוי להרחבת תחולת הסימן מעבר להסתה לגזענות. לפיכך מוצע לשנות את כותרת הסימן האמור ל"הסתה לגזענות, לאלימות או לטרור".

סעיפים סעיף 4(א) לפקודת מניעת טרור, התש"ח-2 ו-3 1948 (להלן - פקודת מניעת טרור), קובע כללי לאמור:

"תמיכה בארגון טרוריסטי

4. אדם -

(א) המפרסם, בכתב או בעל פה, דברי שבח, אהדה או עידוד למעשי אלימות העלולים

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

החזקת פרסום 37144. המחזיק, לשם הפצה, פרסום האסור לפי סעיף 27144, דינו - המסית לאלימות או לטרור מאסר שנה, והפרסום יחולט.

תיקון פקודת מניעת טרור

3. בפקודת מניעת טרור, התש"ח-1948², בסעיף 4, סעיף קטן (א) - בטל.

דברי הסבר

מוצע להעמיד את העונש המרבי הצפוי בשל עבירת ההסתה לאלימות או לטרור, על חמש שנות מאסר (סעיף קטן (א) סיפה). העונש המוצע זהה לעונש המרבי הצפוי למבצע עבירה של הסתה לגזענות לפי סעיף 144ב לחוק העונשין והולם את חומרתה של העבירה המוצעת.

לסעיף 27144(ג) המוצע

מוצע להחיר פרסום דין וחשבון נכון והוגן על דברי הסתה לאלימות או לטרור, כדי שלא לפגוע בחופש העיתונות ובזכות הציבור לקבל מידע בדבר קיומן של תופעות הסתה חמורות בקרב.

בהקשר זה יצוין עוד, כי בהתאם לסעיף 144 לחוק העונשין, לא יוגש כתב אישום על עבירה לפי סעיף 27144 המוצע, אלא בהסכמה בכתב של היועץ המשפטי לממשלה. החלת הוראה זו על העבירה המוצעת, מיועדת להבטיח שימוש זהיר וקפדני בסמכות ההעמדה לדין פלילי, בשל פרסום דברי ההסתה האסורים.

לסעיף 37144 המוצע

בשל הסכנה לשלום הציבור, הטמונה בפרסום המסית לעשיית מעשי אלימות או טרור, מוצע לקבוע עבירה של החזקה לשם הפצה של פרסום כאמור, ולקבוע בצדה עונש של שנת מאסר אחת; כן מוצע לקבוע כי פרסום כאמור יחולט.

סעיף 3 מוצע לבטל את סעיף 4(א) לפקודת מניעת טרור המצוטט לעיל, שיחייב בעקבות קביעת עבירת ההסתה לאלימות או לטרור בחוק העונשין כמוצע בסעיף 2; קביעת העבירה החדשה בחוק העונשין, במקום בפקודת מניעת טרור, תואמת את תוכנה של העבירה המוצעת. האוסרת הסתה לכל מעשה אלימות או טרור, בין אם ההסתה והמעשים נושא ההסתה קשורים לארגון טרור ובין אם אינם קשורים לארגון כאמור.

הפליליים הקבועים בחוק הנוהג (כגון: עבירות ההמרדה וההסתה לגזענות הקבועות בחוק העונשין), לשם מאבק בתופעת ההסתה לאלימות, כי "אם כך הדבר, ענין זה הוא למחוקק לענות בו ולהסדיר את האיסור על הסתה, על היבטיו השונים." (שם, בפסקה 13 לפסק דינו של כב' השופט ת' אור).

הצעת חוק זו מהווה צעד ראשון לקראת הסדרה חרשה של מכלול הוראות החוק הנוהג שענינן הסתה. על פי ההצעה, תיקבע בחוק העונשין, עבירה של הסתה לאלימות או לטרור (סעיף 27144 המוצע).

סעיף 2 לסעיף 27144(א) ו-1(ב) המוצע

מוצע לכלול בעבירה החדשה של הסתה לאלימות או לטרור, הן פרסום קריאה מפורשת לעשיית מעשה אלימות והן פרסום קריאה משתמעת לעשיית מעשה אלימות. כן מוצע כי העבירה תתגבש רק כאשר על פי תוכן הדברים שפורסמו, והנסיבות שבהן פורסמו, קיימת אפשרות סבירה, שיביאו לעשיית מעשה אלימות בפועל (סעיף קטן (א) המוצע); זאת, כדי לצמצם את הפגיעה בחופש הביטוי, הכרוכה באיסור המוצע, למינימום הנדרש לשם הגנה על הציבור מפני מעשי אלימות פרוצים, שמקורם בדברי הסתה.

המונח "מעשה אלימות או טרור" שההסתה מכוונת אליו, יתפרס, על פי המוצע בסעיף קטן (ב), הן על מעשי אלימות בגופו של אדם (כגון: עבירה של "חבלה חמורה" לפי סעיף 333 לחוק העונשין), והן על עבירות של אלימות המעמידות את גופו של אדם בסכנת פגיעה (כגון: עבירה של "הצתה" לפי סעיף 448 לחוק העונשין).

מוצע שלא להגדיר באופן מיוחד את המונח "מפרסם" על הטייתיו השונות בסעיף 27144 המוצע, כדי שלא לגרוע מן ההגדרה הרחבה החלה על מונח זה בסעיף 334 לחוק העונשין, תחת ההגדרות "פרסום" ו"פרסום". החלות על כל עבירה פלילית שבחוק העונשין או שבחוק אחר, אלא אם כן נקבע בחוק מפורשות אחרת.

² ע"ר התש"ח, תוס' א', עמ' 73.